

CD KLASSIEK

Katholiek en protestant
Gibbons en co

Stile Antico is een jeugdig Brits vocaalensemble bestaande uit twaalf zangeressen en zangers. *Tune thy Musicke to thy Hart* is een collectie religieuze muziek uit de tijd van de Tudors, zeg maar de periode van de zestiende eeuw tot 1603, toen James I de Britse kroon overnam.

Vandaag lijken de Tudors, dankzij het gelijknamige en internationaal succesrijke televisiedrama, vooral interessant als leuke verhaalstof voor gekostumeerd drama, maar in het Engeland van toen stond het al te uitbundig uitkomen voor de (verkeerde) religie gelijk met hoogverraad. Zingen wat het hart je ingeeft, was soms staatsgevaarlijk. Componisten die aan het Londense hof werkten, gingen bijgevolg omzichtig te werk en tenzij je op een afgelegen landgoed leefde, sloot je in de huiskring best de luiken als je 'verboden gezangen' wilde aanheffen.

Stile Antico met zijn versmolten en perfect uitgebalanceerde stemmen laat ons horen wat er in al die ruime en met veel donkere eik versierde Tudorhuizen te beleven viel. Uiteraard horen we de grote klassiekers als een Tal-

lis, Taverner, Dowland of Orlando Gibbons en William Byrd.

Vreemd: Taverner was een protestant die de basis legde voor de anglicaanse kathedraalmuziek terwijl Tallis zijn leven lang trouw bleef aan het katholicisme. Matthew O'Donovan stelt in het tekstboekje platweg dat er weinig verschil was tussen protestantse en katholieke religieuze muziek. Het enige wat duidelijk zou verschillen, is dat bij de katholieken in dit gevoelsleven Maria vaak voorkwam en ze bij protestanten helemaal uitgebanen werd.

Bij de adembenemende schoonheid van de hele opname werd ondergetekende nog het meest geraakt door Orlando Gibbons' schitterende compositie op een tekst van bisschop Godfrey Goodman, een anglicaans prelaat die grote moeilijkheden ondervond vanwege zijn 'katholieke neigingen'. Gibbons was echter wel de topcomponist van de protestantse koning James I, die Goodman een berisping gaf voor zijn al te katholieke preken aan het hof in Windsor. De geestelijke zat zelfs vier maanden vast in de beruchte Tower of London. Goodman/Gibbons slagen erin de hele heilsgeschiedenis samen te vatten in amper zes minuten. Evangeliseren hoeft blijkbaar niet langdradig te zijn. (JC)

Tune thy Musicke to thy Hart, werk van Tomkins, Campion, Byrd, Tallis, Dowland, Gibbons en anderen door Stile Antico met medewerking van Fretwork, 1 cd, harmonia mundi, HMU 807554, 22,50 euro.

TIJDSCHRIFT

Broodnodige catechese
Tijdschrift voor Liturgie

In het jongste nummer van het door de abdij van Affligem uitgegeven *Tijdschrift voor Liturgie* laat de redactie Evert de Jong terugblikken op de ontwikkelingen in de liturgie. De 75-jarige De Jong coördineerde ooit de vertaling van alle onderdelen van de postconciliaire liturgie. Vandaag heeft hij echter de indruk dat er „een zekere stilstand” is ingetreden in de pastorale praktijk.

Daarnaast signaleert De Jong tot zijn verdriet een neoclericalisering van de liturgie. „Wie nu de laatste liturgische documentatie over de viering van het paas-triduum leest, ontdekt dat de ge-

leding van het Volk Gods zijn weggeschreven. Het gaat weer helemaal om de priester alleen!”

Volgens De Jong zal de „juridische regelgeving” in de naaste toekomst almaar nadrukkelijker overheersen. Een foute ontwikkeling, meent hij. Ook wordt te weinig aandacht besteed aan liturgische catechese. Tijdens de eucharistie worden de gelovigen door God samengeroepen. Daarbij mag alledaagsheid niet overheersen, benadrukt De Jong. Toch merkt hij de groeiende aandacht in de liturgie op voor het diaconale aspect van de Kerk.

Dit nummer van *Tijdschrift voor Liturgie* bevat ook een interessante bijdrage over liturgie in oecumenisch perspectief, op basis van de officiële dialoog tussen katholieken en protestanten. (EDS)

Tijdschrift voor Liturgie, Abdij Affligem, Abdijstraat 6, 1790 Hekelgem, abdi.affligem@skynet.be.

BOEK SPIRITUALITEIT

Op Schiermonnikoog
Leo Fijen

Leo Fijen, hoofd van de Nederlandse katholieke omroep RKK, is in zijn televisiewerk gefascineerd door verhalen en stilte. Dat bleek al uit zijn indrukwekkende *Kloosterserie*, die hij enkele jaren geleden inblikte. Bij veel van zijn televisieprojecten ontstaan ook boeken. Onderstaand boek vertelt verhalen van mensen die Fijen aansprak op het Waddeneiland Schiermonnikoog. Voor veel Nederlanders is het de plaats waar ze graag komen 'uitwaaien'. Dat

het eiland autovrij is, staat garant voor stilte en rust.

„Ik heb het als programmamaker nog nooit eerder meegevoeld”, schrijft Fijen. „Met een draaiende camera op mensen afstappen en hen vragen naar de meest intieme gevoelens. Ik wist niet dat het kon en werd zeven jaar geleden op een idee gebracht toen we op Schiermonnikoog waren voor opnames van een ander programma. Binnen de vier dagen hadden we de mooiste verhalen gehoord.”

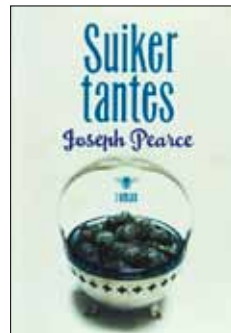
Fijens programma's werden bekeken door een half miljoen kijkers. In het boek grijpt hij terug naar de verhalen die de eilandgasten hem vertelden. Hij bundelt ze volgens de seizoenen. Centraal staat natuurlijk altijd de stilte en de rust die de mensen op 'Schier' komen zoeken. Het eiland blijkt de bezoekers ook vragen te stellen over hoe het verder moet, over de zin en de betekenis van hun bezigheden. Haast bestaat er niet en dat maakt mensen gevoelig voor de diepte van het leven. We horen

veel over lijden en dood, over afscheid nemen.

Fijen: „In de stilte van het eiland is er de confrontatie met de gebrokenheid van het leven. Hier is niets te verstoppen. De stilte onmaskert en ontmantelt, berooft van illusies en maakt geld bijna waardeloos. In de stilte gaat het weer om de relatie van de ene tot de andere mens.” (EDS)

Leo Fijen, *Het geheim van de stilte. Levenslessen van eilandgasten*, Ten Have, Baarn, 2012, 141 blz., 14,95 euro.

ROMAN

Familieverhaal
Joseph Pearce

Vijftien jaar geleden debuteerde Joseph Pearce (61) met *Land van Belofte*, een familiechroniek over zijn wortels. Zijn vader was immers een joodse Duitser, die aan het begin van de Tweede Wereldoorlog naar Engeland vlucht-

te en als Brits soldaat in de herfst van 1944 in België belandde. Pearce's zesde boek, *Suikertantes*, lijkt opnieuw een familieverhaal, maar de personages en de anekdotes zijn deze keer fictief.

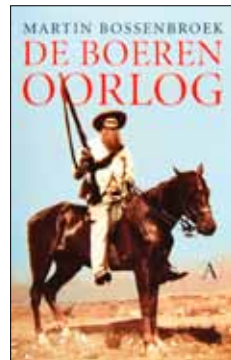
Het zestigjarige hoofdpersoon ontdekt tijdens een gesprek met zijn moeder dat er in zijn familie honderd jaar geleden een rijke tak was. Hij raakt gefascineerd en wil het verhaal van Philomena en Trien Labie, zijn overgroottantes, reconstrueren. Pearce schreef het boek naar eigen zeggen deels „omdat ik graag verhalen van families hoor en doorgeef”. Hij stelt dat verhalen doorgeven de enige manier is waarop je in een familie de tijd kunt overleven.

Suikertantes is een klein, maar aandoenlijk boek, vooral vanwege de treffende wijze waarop Pearce de relatie tussen het hoofdper-

sonage en zijn moeder beschrijft. Hij neemt een zorgende taak op zich en neemt haar kleine kantjes voor lief, maar blijft ook altijd het kind. Zij is bejaard, maar ook levenslustig, koppig en trots. Wanneer het overgeleverde verhaal van de suikertantes niet helemaal blijkt te kloppen, lijkt dat het verhaal van moeder en zoon alleen beter te maken. (JVH)

Joseph Pearce, *Suikertantes*, De Bezige Bij, Antwerpen, 2012, 158 blz., 19,95 euro.

BOEK GESCHIEDENIS

Boeren in oorlog
Martin Bossenbroek

De vandaag haast vergeten Zuid-Afrikaanse Boerenoorlog (1899-1902) behoort tot de meest intrigerende conflicten in de moderne geschiedenis. Niet alleen was het de eerste keer dat legers loopgraven en bunkers gebruikten en dus een voorproef gaven van de Eerste Wereldoorlog. De Boerenoorlog was ook de eerste gemiddatiseerde oorlog. Elk leger had zijn *embedded journalist*.

De toenmalige supermacht Groot-Brittannië wilde de twee nietige Zuid-Afrikaanse Boerenrepublieken Transvaal en Oranje Vrijstaat, bewoond door afstam-

melingen van Nederlandse kolonisten, op de knieën krijgen. Toch moest het Britse leger zich danig inspannen om de oorlog te winnen tegen enkele duizenden boerenzonen, tot en met het gebruik van systematische terreur tegen de burgerbevolking.

De boeren gingen uiteindelijk militair ten onder. Paul Kruger, hun charismatische president, vertrok naar Nederland in ballingschap en stierf vier jaar later ver van huis. Maar de overwonnen wonnen uiteindelijk de vrede. De Afrikaner boeren herochiepen Zuid-Afrika (in wezen een Britse kolonie) in een land waar een blanke minderheid de zwarte meerderheid niets gunde. In die zin gaf de Boerenoorlog aanleiding tot de apartheid, een van de meest racistische politieke systemen ooit.

De Nederlandse historicus Martin Bossenbroek vertelt op beeldende wijze het hele verhaal. Hij verplaatst zich in alle partijen en volgt achtereenvolgens drie kleurrijke hoofdpersonen op de voet. De eerste is de piepjonge Nederlandse jurist Willem Leyds, die door president Kruger in Nederland wordt gerekruteerd als procureur voor Transvaal. Snel werd hij een van de leidende figuren in de Boeren-

republiek en was hij getuige van alle ontwikkelingen die leidden tot de oorlog.

De eveneens jeugdige Engelse oorlogsverslaggever Winston Churchill was een andere getuige. Hij werd door de boeren krijgsgevangen gemaakt, maar wist te ontsnappen, wat hem in zijn vaderland onsterfelijke roem bezorgde en de aanzet bleek van een succesvolle politieke carrière. De laatste getuige is de Boerencommando-leider De-neys Reitz.

Het boek eindigt in Freedom Park in Pretoria, dat twee jaar geleden geopend werd en de overledenen gedenkt van alle Zuid-Afrikaanse oorlogen. Op de wanden prijken de namen van de slachtoffers van de Boerenoorlog naast die van het apartheidregime. (EDS)

Martin Bossenbroek, *De Boerenoorlog*, Athenaeum Amsterdam, 2012, 613 blz., 24,95 euro.